

Quick Scan binnensportbeleid Heerlen 2012

David Romijn

Sven Bakker

Quick Scan binnensportbeleid Heerlen 2012

in opdracht van de gemeente Heerlen

**David Romijn
Sven Bakker**

*© Mulier Instituut
Utrecht, december 2012*

*Mulier Instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek*

*Postbus 85445
3508 AK Utrecht*

*t 030-7210220
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl*

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
1.1	Doelstelling	5
1.2	Onderzoeksvragen	5
1.3	Onderzoeksopzet	5
1.4	Kengetallen binnensportbeleid Heerlen	5
1.5	Vergelijkbare gemeenten	6
2.	Ruimte voor binnensport	7
2.1	Onderzoeksmethode	7
2.2	Aanwezigheid binnensportaccommodaties	7
2.3	Bezettingsgraden	9
2.4	Behoefteprognose	10
3.	Tarieven	15
3.1	Grondslagen voor tarieven	15
3.2	Overzicht differentiatie tarieven	16
3.3	Onderwijs	18
3.4	Tarieven naar gebruiksgroep	19
4.	Accommodatiekosten	21
4.1	Kostenstructuur	21
4.2	Accommodatiekosten	23
4.3	Subsidies	24
4.4	Opbrengsten	26
4.5	Dekkingspercentages	27
5.	Kengetallen binnensportbeleid Heerlen – samenvatting	29
6.	Rekenvoorbeeld – virtuele volleybalvereniging	33

1. Inleiding

1.1 Doelstelling

Om het gemeentelijke sportaccommodatiebeleid verder te ontwikkelen is het voor de gemeente Heerlen wenselijk om inzicht te krijgen in de kengetallen van de binnensportaccommodaties. Indien mogelijk in vergelijkend perspectief met vergelijkbare gemeenten.

Deze Quick Scan bevat kengetallen waarvoor geen nieuw onderzoek nodig is. De rapportage baseert zich voornamelijk op bewerkingen van beschikbare data. Deze bewerkingen worden op dezelfde wijze uitgevoerd als in eerdere onderzoeken bij vergelijkbare gemeenten. Op deze wijze worden de kengetallen in alle gemeenten gestandaardiseerd.

Met deze gegevens kan de gemeente Heerlen de stand van zaken van de binnensport zoveel mogelijk bezien in relatie tot vergelijkbare gemeenten.

1.2 Onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen die een antwoord moeten geven op de vraag wat de huidige stand van zaken is van de gemeentelijke binnensportaccommodaties zijn:

- 1) Welke kengetallen zijn beschikbaar op basis van bestaande gegevens?
- 2) Hoe scoort Heerlen op die kengetallen?
- 3) Welke kengetallen zijn nodig en/of wenselijk voor het monitoren van lokaal sportbeleid, in het bijzonder het sportbeleid van de gemeente Heerlen?

1.3 Onderzoeksopzet

Voor de onderzoeksvragen geldt dat waar mogelijk de intergemeentelijke vergelijking wordt gemaakt. Wanneer dit niet of deels mogelijk is, worden de voorbehouden expliciet beschreven.

Ijkpunt zijn de analysemethode en gegevens over binnensportaccommodaties die zijn te vinden in *Een veld voor de helft* (Hoekman & Romijn, 2011) en de *Quick Scan sportbeleid Maastricht 2012* (Romijn et al., 2012). De bedoeling van deze rapportage is vergelijkbare gegevens te produceren voor Heerlen.

1.4 Kengetallen binnensportbeleid Heerlen

Met bewerking van bestaande gegevens proberen we te komen tot de volgende kengetallen:

- tarieven;
- kosten en baten;
- subsidies;
- bezettingsgraden;
- dekkingspercentages;
- indirecte subsidie binnensport per inwoner.

1.5 Vergelijkbare gemeenten

De kengetallen worden waar mogelijk in perspectief geplaatst met vergelijkbare gemeenten. Dit zijn gemeenten die qua inwonertal en stedelijkheid te vergelijken zijn met Heerlen. In deze rapportage zijn dat vier Brabantse gemeenten en Maastricht. Hoewel Heerlen qua inwonertal afwijkt van de andere gemeenten, is de stedelijkheid (inwoners per vierkante kilometer) wel goed vergelijkbaar (tabel 1.1).

Tabel 1.1 Overzicht bevolkingskenmerken gemeentevergelijking

Gemeente	Aantal inwoners	Inwoners per km ²
Eindhoven	213.809	2.463
Tilburg	204.853	1.759
Breda	173.299	1.381
's-Hertogenbosch	139.607	1.677
Maastricht	121.010	2.107
Heerlen	88.993	1.982

Bron: CBS (2012), bewerking Mulier Instituut

Om de maatschappelijke relevantie te verhogen voeren we een berekening door van de facilitaire kosten voor een virtuele volleybalvereniging. Deze berekening is eveneens in de eerdere onderzoeken bij vergelijkbare gemeenten uitgevoerd. Met de uitkomst krijgt de gemeente Heerlen een praktijkvoorbeeld bij de doorgaans abstracte tariefdiscussie.

2. Ruimte voor binnensport

2.1 Onderzoeksmethode

Kengetallen

Bij de beschrijving van het aanbod binnensport zijn twee kengetallen relevant. Het gaat om (1) feitelijke en (2) gestandaardiseerde kengetallen. De feitelijke kengetallen betreft de daadwerkelijk aanwezige totale vierkante meter sportvloer in de gemeente en de gestandaardiseerde kengetallen betreft het aantal vierkante meter sportvloer dat juridisch eigendom is van de gemeente.

Deze gestandaardiseerde maat is tot stand gekomen na overleg met vier Brabantse gemeenten (Hoekman & Romijn, 2011). Bij het onderzoek in de Brabantse gemeenten zijn de gymzalen die in beheer zijn van derden, niet meegenomen in de analyse. In veel gevallen zijn scholen de juridische eigenaar van deze accommodaties. Deze gymzalen, sportzalen en sporthallen zijn in mindere mate toegankelijk is voor gebruikers van buiten de betreffende school.

Bij de planning van accommodaties zijn deze accommodaties van derden echter relevant voor gemeenten. Wanneer deze accommodaties bijvoorbeeld worden gesloten, zullen onderwijs, verenigingen en andere gebruikers moeten worden herplaatst. Daarom zijn bij de behoefteprognoses de sporthallen die in bezit zijn van het onderwijs wel meegenomen in de analyse.

Bij de analyse van bezettingsgraden (2.3) en dekkingspercentages (4.5) presenteren we alleen de gestandaardiseerde kengetallen van de gemeente. Dit zijn de getallen die betrekking hebben op de voorzieningen waarvan de gemeente juridisch eigenaar is. Indien mogelijk zullen we ook de feitelijke kengetallen noemen.

Datacollectie

De gebruikte data hebben betrekking op 2011. Alleen verhuurbare accommodaties zijn meegenomen in de analyse.

2.2 Aanwezigheid binnensportaccommodaties

In Heerlen zijn in 2011 drie sporthallen, drie sportzalen en tien gymzalen in eigendom van de gemeente (tabel 2.1). Deze faciliteiten hebben één, twee, drie of zelfs vier ‘vakken’ beschikbaar. Deze vakken zijn voor de gemeente verhuureenheden. In totaal heeft de gemeente 26 vakken beschikbaar.

Naast deze gemeentelijke accommodaties zijn er ook nog 24 vakken in Heerlen waar het onderwijs juridisch eigenaar van is. Dit zijn voornamelijk gymzalen die bij scholen horen. Deze accommodaties zijn gemiddeld vijf jaar ouder dan de gemeentelijke binnensportaccommodaties.

Verder zijn er twee gymzalen en één sporthal (in totaal vijf vakken) waar anderen dan de gemeente en het onderwijs juridisch eigenaar van zijn. Deze blijven in de verdere rapportage buiten beschouwing. Het gaat om commerciële partijen van wie bij de gemeente geen gegevens beschikbaar zijn.

Tabel 2.1 Aanwezigheid binnensportaccommodaties

	Bouwjaar	Speelvloer (in m2)	Vakken
Sporthallen			
In de Biessen	1999	1700	3
Varenbeuk	1967	1232	4
Palemig	1965	1440	4
<i>Subtotaal / gemiddeld</i>	<i>1977</i>	<i>4372</i>	<i>11</i>
Sportzalen			
Meezenbroekerweg	1969	448	2
MFC gebrook	1980	616	1
Zeswegen	2005	647	2
<i>Subtotaal / gemiddeld</i>	<i>1985</i>	<i>1711</i>	<i>5</i>
Gymzalen			
Aarveld	1966	230	1
Corisbergweg	1976	264	1
Corneliuslaan	2009	252	1
Eindhovensestraat	1969	264	1
Gebroeders de Wittstraat	1969	264	1
Gebroeders Hennenstraat	1973	264	1
Heksenberg	1957	200	1
Laurierstraat	1973	240	1
Vullingsweg	1973	264	1
Welten / de Doorn	1967	200	1
<i>Subtotaal / gemiddeld</i>	<i>1973</i>	<i>2442</i>	<i>10</i>
Totaal gemeentelijk	1976	8525	26
Juridisch eigendom onderwijs			
Gymzalen (n=17)	1967	5418	17
- Basisonderwijs	1972	1984	9
- Voortgezet onderwijs	1962	3434	8
Sportzalen (n=2)	1983	1461	4
Sporthallen (n=1)	1993	1380	3
<i>Totaal juridisch eigendom onderwijs</i>	<i>1971</i>	<i>8259</i>	<i>24</i>
Derden			
Gymzalen (n=2)	*	*	2
Sporthal (n=1)	*	*	3
Exclusief sportspecifieke binnensportaccommodaties (n=10) oa. Bowlen, Klimmen en Squash	*	*	n.v.t.
Totaal gemeentelijk en onderwijs (exclusief derden)	1973	16784	50

De gemeente Heerlen heeft per tienduizend inwoners ruim negenhonderd vierkante meter sportvloer in eigendom. Wanneer ook de onderwijsruimte wordt meegeteld, dan heeft Heerlen ruim achttienhonderd vierkante meter sportvloer voor tienduizend inwoners (tabel 2.2).

Tabel 2.2 Aanwezigheid binnensportaccommodaties naar gemeente

	Noord-Brabant (gemiddelde)	Maastricht	Heerlen	Heerlen (incl. onderwijs)
Aantal zalen	25	29	16	37
Gymzaal	14	17	10	27
Sportzaal	4	8	3	5
Sporthal	8	4	3	4
Totale m2 sportvloer	16.277	12.182	8.525	16.784
Totale m2 sportvloer per 10.000 inwoners	911	1.007	958	1.886
Gemiddelde bouwjaar accommodaties	1980	1974	1976	1973

Om de vergelijking met de Brabantse steden en Maastricht zuiver te houden kijken we uitsluitend naar het aantal vierkante meter sportvloer dat in eigendom is van de gemeente. Dit is in Heerlen nagenoeg gelijk aan het Brabantse gemiddelde en bijna honderd vierkante meter minder dan in Maastricht.

Het gemiddelde bouwjaar van de huidige accommodaties is in Heerlen lager (1976) dan in Brabant (1980). Er zijn echter plannen in de gemeente die de sluiting van een aantal verouderde gymzalen behelzen. Daarnaast zal een sporthal worden gebouwd en is de bouw van kleinere binnensportaccommodaties in planning. Vanaf 2015 zal het gemiddelde bouwjaar dus aanzienlijk hoger liggen dan nu het geval is.

In het vervolg van de rapportage zal bij beschrijving van de binnensportaccommodaties alleen worden gesproken over de accommodaties waarvan de gemeente juridisch eigenaar is, tenzij anders vermeld.

2.3 Bezettingsgraden

Een belangrijk kengetal omtrent het gebruik van sportaccommodaties is de bezettingsgraad. Dit is de verhouding van het aantal uren dat een accommodatie verhuurd is ten opzichte van het totaal aantal beschikbare uren. Deze berekening gaat uit van een maximale verhuur van veertien uur per dag, zeven dagen per week.

In eerder onderzoek onder Brabantse gemeenten is als norm voor de meting van de bezettingsgraad gekozen voor 40 van de 52 weken als maximale verhuur. Deze norm houdt onder meer rekening met onderhoud, seizoensduur en vakantieperiodes.

In eerder onderzoek in de gemeente Maastricht bestond er, naast de vergelijkbaarheid, ook de wens om een beeld te krijgen van de huidige stand van zaken omtrent verhuur. Daarom is voor die gemeente ervoor gekozen om ook de feitelijke bezettingsgraad (op basis van 52 weken) te beschrijven. In tabel 2.3 presenteren we beide.

De sporthallen in de gemeente Heerlen zijn gemiddeld twee derde van de verhuurbare tijd (bezettingsgraad naar norm) bezet. Voor sportzalen en gymzalen ligt dit percentage lager, namelijk op respectievelijk 40 en 44 procent.

Tabel 2.3 Bezettingsgraad naar accommodatietype

	Sporthallen	Sportzalen	Gymzalen	Totaal
Totaal accommodaties	3	3	10	16
Totale capaciteit (40 weken, 7 dagen per week, 14 uur)	11.760	11.760	39.200	62.720
Totaal verhuurd (in uren)	7.481	4.728	17.342	29.551
Bezettingsgraad <u>feitelijk</u> (52 weken)	49%	31%	34%	36%
Bezettingsgraad <u>naar norm</u> (40 weken)	64%	40%	44%	47%

Gemiddeld is de bezetting van de binnensportaccommodaties (sportzalen, sporthallen én gymzalen) in Heerlen vergelijkbaar met de accommodaties in de Brabantse Steden (resp. 47% en 52%). Daarmee is er minder leegstand dan in de gemeente Maastricht (tabel 2.4).

Tabel 2.4 Bezettingsgraden (totaal) naar gemeente

	Naar norm (40 weken)	Feitelijk (52 weken)
Noord-Brabant (gemiddelde)	52%	*
Maastricht	39%	30%
Heerlen	47%	36%

* Niet bekend

2.4 Behoefteprognose

De behoefte aan ruimte voor binnensporten wordt berekend aan de hand van draagvlakcijfers voor sporthallen. Draagvlakcijfers komen mede tot stand op basis van de huidige en de geprognosticeerde bevolkingsontwikkeling in Heerlen voor 2016, 2020 en 2030, zoals weergegeven in tabel 2.5. We gaan hierbij uit van de bevolking van 6 jaar en ouder. Gelijk aan het onderzoek in Maastricht is gekozen voor het hanteren van het jaar 2012 als ijkpunt in de prognose.

Uitgangspunt in de draagvlakcijfers is het aantal sporthallen. De bandbreedte houdt geen rekening met sport- en gymzalen, omdat deze kleiner zijn dan sporthallen en niet toereikend zijn voor alle vormen van sportbeoefening. De sportzalen worden dus niet primair in de berekeningen meegenomen, maar dienen als buffer of opvang voor sportactiviteiten die door ruimtegebrek niet in de sporthallen terecht kunnen en die zich lenen voor beoefening in sportzalen.

Door het huidige aanbod van sporthallen te plaatsen tegenover de bevolkingsontwikkeling komen tekorten/overschotten aan het licht. Sporthallen hebben minimaal drie vakken en bieden ruimte aan alle gebruikelijke zaalsporten (handbal, hockey, zaalvoetbal). Dit geldt niet voor sportzalen die vaak maar twee derde van de benodigde ruimte bieden.

In de tabel wordt direct duidelijk dat op basis van de bevolkingsprognose een krimp wordt verwacht in de bevolkingscijfers in Heerlen. Dit betekent dat in deze berekeningen de vraag naar sporthallen gaandeweg zal afnemen.

Tabel 2.5 Prognose bevolkingsontwikkeling (6 jaar en ouder) gemeente Heerlen tot en met 2030

	2012	2016	2020	2030
6 jaar en ouder	84.035	82.988	81.430	77.358
<i>Groei/daling t.o.v. 2012 (in %)</i>		-1,2	-3,1	-7,9

Bron: Etil, Progneff 2012¹

De draagvlakmethode gaat uit van een maximale en een minimale variant. De maximale variant neemt als uitgangspunt één sporthal per 15.000 inwoners (6 jaar en ouder), de minimale variant

¹ www.vanmeernaarbeter.nl en Parkstadmonitor, www.parkstad-limburg.monitor.nl

van één sporthal per 20.000 inwoners (6 jaar en ouder). Deze normwaarden zijn vastgesteld door het NOC*NSF.

In Heerlen bevinden zich momenteel drie gemeentelijke sporthallen en één sporthal in eigendom van het onderwijs. In tabel 2.6 is te zien dat het gaat om de gemeentelijke sporthallen In de Biessen, Varenbeuk en Palemig en de door het onderwijs in eigendom zijnde Sintermeerten. Daarnaast is er ook een commerciële hal (sporthal Ben Mesters). Van deze laatste ontbreken gegevens en deze zal om die reden niet worden meegenomen in de analyses.

Tabel 2.6 Overzicht huidig aanbod sporthallen

Sporthal	Aantal
Gemeentelijke sporthallen	3
In de Biessen	
Varenbeuk	
Palemig	
erden	2
Sintermeerten (onderwijs, VO)	
Ben Mesters (commercieel)	
Heerlen totaal (incl. commercieel)	5
Heerlen totaal (excl. commercieel)	4

De vraag en aanbod naar en van sporthallen op basis van de draagvlakmethode voor 2012 is in tabel 2.7 zowel berekend voor het totaal aan gemeentelijke sporthallen als voor het totaal aan sporthallen in Heerlen, inclusief de sporthal in eigendom van onderwijs.

Tabel 2.7 Vraag-aanbodanalyse 2012 op basis van draagvlakcijfers

	Minimumvariant	Maximumvariant
Draagvlakcijfers sporthallen	20.000	15.000
Aantal inwoners*	84.035	84.035
Benodigd aantal sporthallen	4,2	5,6
Scenario 1		
Huidig aanbod (excl. 1 onderwijs-sporthal)	3	3
Overschot (+) of tekort (-)	-1,2	-2,6
Overschot (+) of tekort (-) (afgerond)	-1	-3
Scenario 2		
Huidig aanbod (incl. 1 onderwijs-sporthal)	4	4
Overschot (+) of tekort (-)	-0,2	-1,6
Overschot (+) of tekort (-) (afgerond)	=	-2

* Bevolking van 6 jaar en ouder

Op basis van de minimumvariant in de draagvlakmethode voor 2012 heeft de gemeente Heerlen een tekort aan één sporthal. In de maximumvariant is er een tekort aan drie sporthallen.

Wanneer behalve de gemeentelijke sporthallen ook de sporthal in eigendom van het onderwijs wordt meegenomen in de berekeningen, ontstaat er een evenwichtssituatie in de minimumvariant en is er een tekort aan twee sporthallen in de maximumvariant.

In Heerlen zijn er geen bijzonderende knelpunten gesignaleerd en ook de bezettingsgraden van de sporthallen zitten niet aan een bepaalde limiet, zodat eerder moet worden uitgegaan van de minimumvariant.

Om het huidige tekort aan één gemeentelijke sporthal (gedeeltelijk) op te vangen kan men terecht in drie gemeentelijke sportzalen, te weten Meezenbroekerweg, MFC Gebrook en Zeswegen. Ook kan men terecht in gymzalen, particuliere sportzalen en sportspecifieke binnensportaccommodaties. Ook is er eventueel een uitwijkmogelijkheid naar onderwijsaccommodaties. Daarnaast wordt door het onderwijs gebruikgemaakt van de onderwijssporthal Sintermeerten.

Vergelijking met Quick Scan Sportbeleid in Maastricht 2012

In de gemeente Maastricht werd in 2012 een tekort aan één sporthal in de minimumvariant en een tekort aan drie sporthallen in de maximumvariant gesignaleerd (tabel 2.8). Dit is eenzelfde situatie als nu in Heerlen wordt geconstateerd. In de berekening in Maastricht wordt wel een studentensporthal meegeteld. Rekenen we in Heerlen ook de sporthal in eigendom van onderwijs mee, dan is er in de minimumvariant in Heerlen een evenwichtssituatie en in Maastricht een tekort aan één sporthal. Daarentegen heeft Maastricht een groter aantal gemeentelijke sportzalen (8) en beschikt het ook over 17 gemeentelijke gymzalen.

Tabel 2.8 Vergelijking met Eindhoven, Tilburg, Breda en 's-Hertogenbosch

Gemeente	Minimumvariant	Maximumvariant
Eindhoven	+9	+5
Tilburg	+2	-1
Breda	=	-3
's-Hertogenbosch	+3	+1
Maastricht	-1	-3
Heerlen (excl. onderwijs)	-1	-3
Heerlen (incl. onderwijs)	=	-2

Vraag-aanbodanalyse tot en met 2030

In tabel 2.9 wordt gekeken naar de ontwikkeling van de behoefte aan binnensportaccommodaties in 2016, 2020 en 2030.

Zoals eerder vermeld, daalt het aantal inwoners in Heerlen in de periode tot en met 2030. Hierdoor daalt ook de behoefte aan sporthallen licht. Vanaf 2014 wordt er een vierde gemeentelijke sporthal in gebruikgenomen. Uitgaande van de minimumvariant en exclusief de sporthal in eigendom van onderwijs, wordt het tekort aan één sporthal opgeheven. Hierdoor ontstaat tot en met 2030 een evenwichtssituatie.

Onafgerond is er in 2016 en 2030 nog wel een miniem tekort; een tekort dat, zoals eerder in deze paragraaf is aangegeven, door sport- en gymzalen wordt opgevangen. In 2030 wordt voor het eerst een klein onafgerond overschot geconstateerd.

Tabel 2.9 Vraag-aanbodanalyse 2016 t/m 2030 op basis van draagvlakcijfers

	2016		2020		2030	
	Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.
Draagvlakcijfers sporthallen	20.000	15.000	20.000	15.000	20.000	15.000
Aantal inwoners*		82.988		81.430		77.358
Benodigd aantal sporthallen	4,1	5,5	4,1	5,4	3,9	5,2
Huidig aanbod (excl. 1 onderwijs-sporthal)		4		4		4
Overschot/tekort	-0,1	-1,5	-0,1	-1,4	+0,1	-1,2
Overschot/tekort (afgerond)	=	-2	=	-2	=	-1
Huidig aanbod (incl. 1 onderwijs-sporthal)		5		5		5
Overschot/tekort	+0,9	-0,5	+0,9	-0,4	+1,1	-0,2
Overschot/tekort (afgerond)	+1	-1	+1	-1	+1	=

* Bevolking van 6 jaar en ouder

Wanneer in de minimumvariant ook de sporthal in eigendom van onderwijs wordt meegerekend, is er over de hele periode tot en met 2030 een overschot aan één sporthal.

Vergelijking met Quick Scan Sportbeleid in Maastricht 2012

In de gemeente Maastricht is er in de minimumvariant tot en met 2030 een tekort aan één sporthal, waar Heerlen in dezelfde periode een evenwichtssituatie laat noteren. In de berekening in Maastricht is echter wel een studentensporthal meegerekend. Wanneer in Heerlen ook de sporthal in eigendom van onderwijs wordt meegeteld, heeft Heerlen een overschot aan één sporthal, ten opzichte van een tekort aan één sporthal in Maastricht.

Vergelijking met Leiden, Breda, Tilburg, Den Bosch en Eindhoven

Leiden

De prognose voor de gemeente Leiden is dat het tekort aan 2,5 sporthallen waarmee het in de minimumvariant in 2011 kampt, in 2021 en 2031 blijft bestaan. Het tekort kan in die jaren deels worden opgevangen door een grote sportzaal en een turnhal.

Breda, Tilburg, Den Bosch en Eindhoven

Over deze gemeenten publiceert het rapport geen bevolkingsprognoses. Het is hierdoor niet mogelijk tekorten/overschotten te berekenen voor de toekomst.

3. Tarieven

In Heerlen zijn verschillende gebruikersgroepen gedefinieerd die allemaal hun ‘eigen’ tarief kennen voor de huur van binnensportaccommodaties. Dit zijn gedifferentieerde tarieven.

Definitie gebruikersgroepen:

1. De aangesloten sportverenigingen²
2. De niet aangesloten sporters in groepsverband uit Heerlen, verenigingen³ buiten Heerlen en sportbonden
3. Particuliere instanties die commercieel gebruik maken van de accommodatie
4. Onderwijs
 - Basisonderwijs
 - Speciaal onderwijs
 - Voortgezet onderwijs

Vrijwel alle verenigingen in Heerlen zijn aangesloten verenigingen. In paragraaf 3.2 wordt ingegaan op de tarieven voor verenigingen en commerciële partijen. De tarifiering voor het onderwijs komt in paragraaf 3.3 aan bod.

De kern van de vergelijking met andere gemeenten is het verenigingstarief per uur bij een jaarcontract. Dit is traditioneel het tarief met de hoogste maatschappelijke relevantie.

3.1 Grondslagen voor tarieven

Voor het jaargebruik van het onderwijs zijn de tarieven gebaseerd op de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2011 van de gemeente Heerlen en de modelbeleidsregel bekostiging gymnastiekruimte 2011 van de VNG. Deze gaat uit van een vast bedrag per accommodatie per jaar en een variabel bedrag per klokuur per jaar uitgaande van bouwjaar en aantal vierkante meters. De prijzen worden jaarlijks vastgesteld.

De tarieven voor de aangesloten sportverenigingen, voor de niet-aangesloten verenigingen en voor de particuliere/commerciële instanties zijn gebaseerd op een prijspeil dat in het verleden voor deze gebruikersgroepen is vastgesteld. Jaarlijks worden deze tarieven geïndexeerd. De tarieven die in deze analyse zijn gebruikt, zijn afkomstig uit de ‘Regeling gebruiksvergoedingen 2011 van de gemeente Heerlen’.

Voor 2013 is een heroriëntatie van de grondslagen en van de tarieven voor de gebruikersgroepen, niet zijnde onderwijs, voorzien.

² **de aangesloten vereniging:** de vereniging die is toegelaten tot een van de secties binnen het gemeentelijk taakveld sport en recreatie;

³ **de vereniging:** de instelling of organisatie die zich uitsluitend of in hoofdzaak beweegt op het gebied van lichamelijke opvoeding, sport en recreatie.

3.2 Overzicht differentiatie tarieven

Heerlen kent een gedifferentieerd uurtarief voor de huur van binnensportaccommodaties.

Daarbij wordt onderscheid gemaakt in huurtarief naar:

- Accommodatie
- Gebruiksgroep
- Gebruiksfrequentie (incidenteel/jaarcontract)

Een sporthal voor een uur huren kost, afhankelijk van de afmetingen van de sporthal, aangesloten verenigingen bijna dertig euro (€ 27,55) tot bijna veertig (€ 39,95). Een sportzaal kost deze verenigingen € 11,00 en een gymzaal is voor € 9,05 te huren (zie tabel 3.1).

Deze tariefopbouw wordt ook gehanteerd voor de niet-aangesloten sporters en commerciële partijen. Voor de laatste wordt echter geen onderscheid gemaakt tussen sporthallen met vier vakken en sporthallen met drie vakken.⁴ Beide uurtarieven komen neer op € 103,30. Het tarief voor onderwijsinstellingen staat beschreven in paragraaf 3.3.

Tabel 3.1 Tarief per uur (bij incidentele huur) per hele accommodatie in euro's

	Aangesloten verenigingen	Niet-aangesloten sporters	Commercieel
Sporthal (vier vakken)	€ 39,95	€ 49,25	€ 103,30
Sporthal (drie vakken)	€ 27,55	€ 34,00	€ 103,30
Sportzaal	€ 11,00	€ 23,95	€ 32,10
Gymzaal	€ 9,05	€ 14,15	€ 18,85

De prijs per vak (tabel 3.2) is voor aangesloten verenigingen bij sportzalen relatief laag (€ 5,50). Voor niet aangesloten sporters is het naar verhouding het goedkoopste om een sporthal met drie vakken te huren (€ 11,33) en voor commerciële partijen geldt dat de sporthal met vier vakken een relatief laag tarief heeft (€ 25,83) per vak ten opzichte van de sporthal met drie vakken (€ 34,43).

Tabel 3.2 Tarief per uur (bij incidentele huur), omgerekend per vak in verschillende accommodaties

	Aangesloten verenigingen	Niet aangesloten sporters	Commercieel
Sporthal (vier vakken)	€ 9,99	€ 12,31	€ 25,83
Sporthal (drie vakken)	€ 9,18	€ 11,33	€ 34,43
Sportzaal	€ 5,50	€ 11,98	€ 16,05
Gymzaal	€ 9,05	€ 14,15	€ 18,85

In Heerlen bestaat naast de differentiëring naar gebruiksgroepen ook een lager tarief voor frequente gebruikers. Dit tarief is er alleen voor aangesloten verenigingen en bonden die zaalruimte huren voor aangesloten verenigingen. Niet-aangesloten sporters en commerciële partijen maken geen aanspraak op een verlaagd jaartarief.

⁴ Vakken zijn standaardafmetingen voor belijning per sport.

Om een jaar lang (44 weken) op hetzelfde uur in de week gebruik te kunnen maken van een grote sporthal (vier vakken) betaalt een aangesloten vereniging € 1258,85 (tabel 3.3). Omgerekend is dat per klokuur € 28,61. Een gymzaal is kleiner (één vak) en goedkoper (€ 305,65). Omgerekend naar vak per klokuur is de prijs echter nagenoeg gelijk aan die van de grote sporthal (resp. € 6,95 en € 7,15). Opvallend is dat de ‘tussencategorieën’, kleine sporthal en sportzaal, relatief goedkoop zijn. Dat is vooral zichtbaar wanneer de prijs per vak per klokuur is gegeven (resp. € 6,65 en € 4,03).

Tabel 3.3 Tarieven voor aangesloten verenigingen bij jaarcontract

	Bij jaarcontract per wekelijks klokuur	Per klokuur per accommodatie	per klokuur per vak
Sporthal (vier vakken)	€ 1.258,85	€ 28,61	€ 7,15
Sporthal (drie vakken)	€ 877,50	€ 19,94	€ 6,65
Sportzaal (twee vakken)	€ 354,90	€ 8,07	€ 4,03
Gymzaal (één vak)	€ 305,65	€ 6,95	€ 6,95

Voor de aangesloten vereniging in Heerlen bestaat, net als in veel van de eerder onderzochte gemeenten, de mogelijkheid om tegen een gereduceerd tarief een binnensportaccommodatie te huren (tabel 3.4). Huren op basis van een jaarcontract levert een korting op van ongeveer 25procent, afhankelijk van de omvang van de accommodatie. Hoe groter de accommodatie, des te hoger de korting.

Tabel 3.4 Tarieven voor aangesloten verenigingen van zaal per uur bij incidentele huur en bij een jaarcontract

	Zaal per uur		Korting in procenten
	Incidenteel	Bij jaarcontract	
Sporthal (vier vakken)	€ 39,95	€ 28,61	28%
Sporthal (drie vakken)	€ 27,55	€ 19,94	28%
Sportzaal (twee vakken)	€ 11,00	€ 8,07	27%
Gymzaal (één vak)	€ 9,05	€ 6,95	23%

Bij een intergemeentelijke vergelijking van de tarieven voor de huur van binnensportaccommodaties is gekozen voor de uurtarieven die verenigingen betalen bij een jaarcontract. Dit is het tarief dat traditioneel in gemeenten het meest onder de maatschappelijke loep ligt. In tabel 3.5 valt te zien dat voor deze eenheid de gemeente Heerlen in vergelijking met andere gemeenten goedkoop is.

Tabel 3.5 Binnensporttarieven bij seizoenshuur per vak per uur naar gemeente

	Brabant (gemiddelde)	Maastricht	Heerlen
Sporthal ^A	€ 45,09	€ 41,85	€ 28,61
Sportzaal	*	€ 13,05	€ 8,07
Gymzaal	€ 14,10	€ 9,90	€ 6,95

A. Per gemeente: meest gehanteerde tarief voor sporthal met drie vakken

* Geen gegevens

De sportvloerafmetingen van gymzalen in de verschillende gemeenten komen nagenoeg overeen (tussen 200 m² en 264 m²). Voor de interpretatie van de tarieven voor sportzalen geldt dat deze niet in alle gemeenten op dezelfde wijze worden aangemerkt. De afmetingen van sportzalen zijn binnen ruime bandbreedte variabel. Om deze reden zijn er uit een eerdere rapportage geen bruikbare gegevens beschikbaar van de Brabantse gemeenten.

3.3 Onderwijs

Voor Heerlen is de grondslag van het onderwijstarief voor binnensportaccommodaties de *modelbeleidsregel bekostiging gymnastiekruimte 2011*, onderdeel van de verordening onderwijshuisvesting 2011.

Het standaardtarief voor het basisonderwijs, het speciaal onderwijs en het voortgezet onderwijs voor het gebruik van een gemeentelijke accommodatie is gebaseerd op het tarief zoals opgenomen in de modelbeleidsregel bekostiging gymnastiekruimte 2011. Het gaat uit van een vast bedrag (op basis van eigenaargerelateerde deel) per accommodatie per jaar en een variabel bedrag (gebruikersdeel) per uur per jaar, uitgaande van bouwjaar en aantal vierkante meters. Bij het berekenen van het tarief per klokuur per accommodatie is uitgegaan van 26 gebruiksuren per week en 40 schoolweken per jaar. Het berekende tarief is een gemiddelde, rekening houdend met de bouwjaren van de accommodaties in Heerlen en het gemiddelde aantal vierkante meters vloerruimte per accommodatiesoort.

Zoals te zien in figuur 3.6 zijn de tarieven per vak voor het onderwijs uitgaande van het jaartarief per uur per vak aanzienlijk hoger dan die voor aangesloten verenigingen. Het verschil loopt op tot ruim tien euro per uur.

Tabel 3.6 Tarieven per vak per klokuur

	Aangesloten verenigingen op basis van jaarcontract	Onderwijs
Sporthal (vier vakken)	€ 7,15	€ 16,85
Sporthal (drie vakken)	€ 6,65	€ 16,85
Sportzaal (twee vakken)	€ 4,03	€ 16,85
Gymzaal (één vak)	€ 6,95	€ 19,00

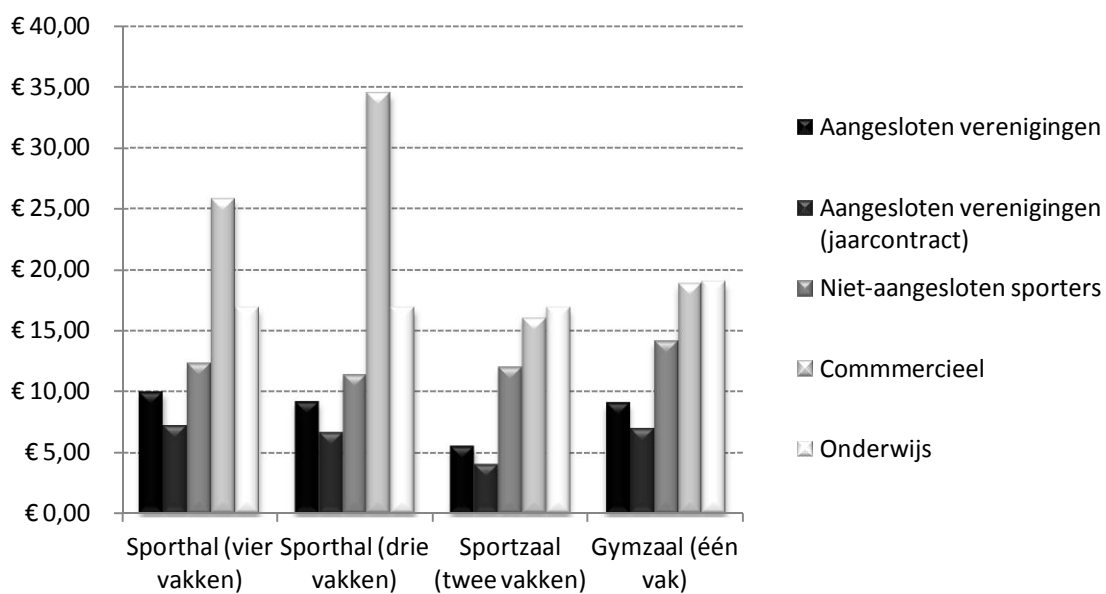
Het staat gemeenten vrij om de modelverordening te volgen. Duidelijk is dat niet alle gemeenten dat (op gelijke wijze) doen. In veel gemeenten wijken de onderwijstarieven nauwelijks af van het standaardtarief voor verenigingen. Alleen in Eindhoven wijkt het onderwijstarief, net als in Heerlen, sterk af. Er is in het betreffende onderzoek in Eindhoven geen verdere analyse gedaan naar de grondslag van dat tarief.

Niet duidelijk is wat de grondslagen voor de onderwijstarieven bij de verschillende gemeenten zijn. Mogelijk rekenen gemeenten lagere tarieven omdat bijvoorbeeld klein onderhoud en/of eigenaarkosten geen onderdeel van de huursom zijn, terwijl dat bij andere gemeenten deze weer wel mee worden gerekend. Het onderhoud is eventueel onder een andere gemeentelijke post geplaatst en zodoende 'onzichtbaar' in deze analyse. Een tweede mogelijkheid is dat de onderwijsinstelling zelf verantwoordelijk is voor het klein onderhoud en zodoende huurt tegen een gereduceerd tarief.

3.4 Tarieven naar gebruiksgroep

Een overzicht van alle gemeentelijke tarieven voor de huur van binnensportaccommodaties is te zien in figuur 3.1. In deze figuur zijn de belangrijkste tarieven omgerekend naar dezelfde standaardmaat: huur per klokuur, per vak.

Figuur 3.1 Overzicht uurtarief sportaccommodaties per vak naar gebruiksgroep in euro's

4. Accommodatiekosten

In dit hoofdstuk gaan we in op de gemeentelijke kosten van het huidige aanbod aan binnensportaccommodaties. Hierbij behandelen we de kostenstructuur (4.1), de absolute kosten en de kosten omgerekend naar accommodatie of inwoner (4.2). De uitbetaalde subsidies zijn niet gerelateerd aan accommodaties, maar worden toch in dit hoofdstuk beschreven, omdat deze in veel gemeenten gelieerd zijn aan de sportbegroting (4.3). Subsidies kunnen immers een stuurmiddel zijn voor het gemeentelijke sportbeleid.

Deze kosten worden afgezet tegen de opbrengsten uit verhuur (4.4). Op basis van de berekende kosten en opbrengsten wordt in paragraaf 4.5 ingegaan op het belangrijkste kengetal van dit hoofdstuk: dekkingspercentage. Dit is de verhouding tussen kosten en opbrengsten.

In de analyse van gemeentelijke kosten voor de binnensportaccommodaties nemen we in deze rapportage alleen de voorzieningen mee waarvan de gemeente juridisch eigenaar is. De accommodaties die juridisch eigendom zijn van onderwijs, zijn geen onderdeel van de analyse, hoewel de gemeente hiervoor wel kosten maakt. Dit is in lijn met eerder onderzoek bij andere gemeenten.

4.1 Kostenstructuur

Om het sportaccommodatieaanbod in stand te houden maakt de gemeente kosten. Deze kosten zijn in Heerlen verdeeld over:

1. Kapitaallasten;
Onder kapitaallasten worden de kosten voor rente en afschrijvingen gerekend die door de gemeente worden gemaakt voor de betreffende accommodaties.
2. Beheerkosten – in andere gemeenten veelal *onderhoudskosten*;
Voor de binnensportaccommodaties bestaan de beheerkosten veelal uit het klein dagelijks onderhoud en het planmatig te verrichten groot onderhoud
3. Exploitatiekosten – inclusief kosten beheerders.
Lasten die direct met het eindgebruik te maken hebben, zoals verbruiklasten voor water en energie.

In navolging van eerdere onderzoeken (Hoekman & Romijn, 2011; Romijn et al., 2012) worden de analyses van de kosten gedaan exclusief kapitaallasten. De diversiteit van de invulling die aan deze post wordt gegeven, is tussen gemeenten te groot om een zuivere vergelijking te kunnen maken. Een belangrijk argument is de diversiteit van de afschrijftermijn van accommodaties die door gemeenten wordt gehanteerd.

Daarbij geldt dat in de gemeente Heerlen de kapitaallasten niet eenduidig te presenteren zijn. Dit komt vooral door de diversiteit in financieringsmethoden en doordat de oudere sportaccommodaties al zijn afgeschreven. Daarbij wordt aan- of verbouw vaak met incidentele middelen gefinancierd.

Voor de beheer- en exploitatiekosten geldt dat deze goed te vergelijken zijn met andere gemeenten. Het overzicht en de vergelijking met andere gemeenten is te vinden in paragraaf 4.2. Het voorbehoud met betrekking tot de vergelijking met steden in Noord-Brabant is dat de cijfers

van deze steden betrekking hebben op 2010. In Heerlen en Maastricht betreft het financiële cijfers uit 2011.

Naast de kosten die de gemeente maakt om het accommodatieaanbod in stand te houden zijn er ook subsidies voor sportaanbieders. Hierbij is het subsidieplafond dat de betreffende gemeente hanteert leidend. In 4.3 worden deze kosten uiteengezet.

4.2 Accommodatiekosten

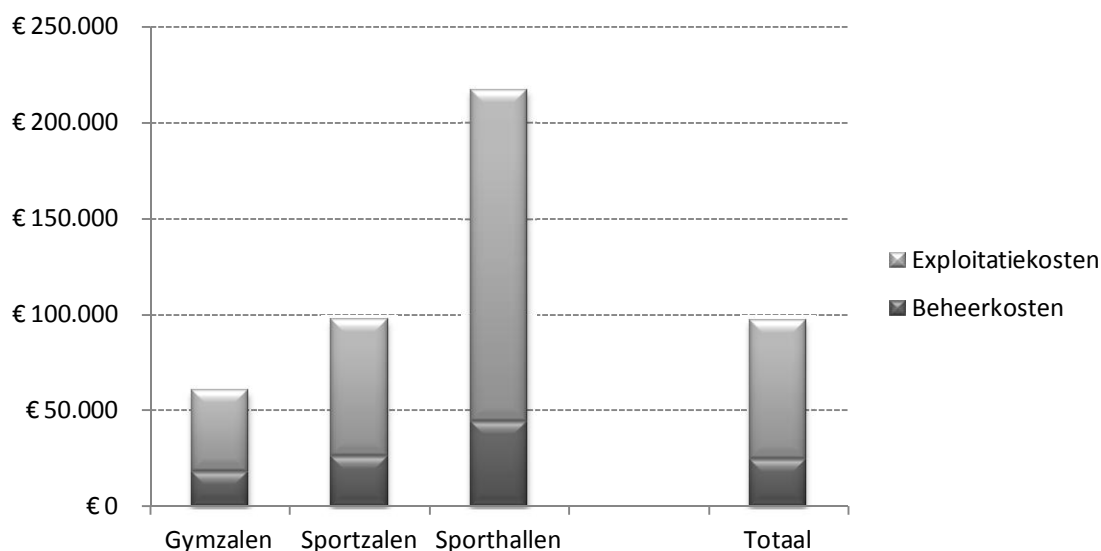
De gemeente Heerlen had in 2011 een totale kostenpost van ruim anderhalf miljoen euro om de gemeentelijke binnensportaccommodaties in stand te houden (tabel 4.1). Ruim driekwart betrof exploitatiekosten. Bij gymzalen is dit zeventig procent en bij sporthallen tachtig procent.

Tabel 4.1 Opbouw totale gemeentelijke kosten binnensportaccommodaties (boekjaar 2011)

	Aantal	Vakken	Beheerkosten	Exploitatiekosten	Totaal
Gymzalen	10	10	€ 182.350	€ 422.200	€ 604.550
Sportzalen	3	5	€ 78.647	€ 212.526	€ 291.173
Sporthallen	3	11	€ 132.815	€ 518.020	€ 650.835
Totaal	16	26	€ 393.812	€ 1.152.746	€ 1.546.558

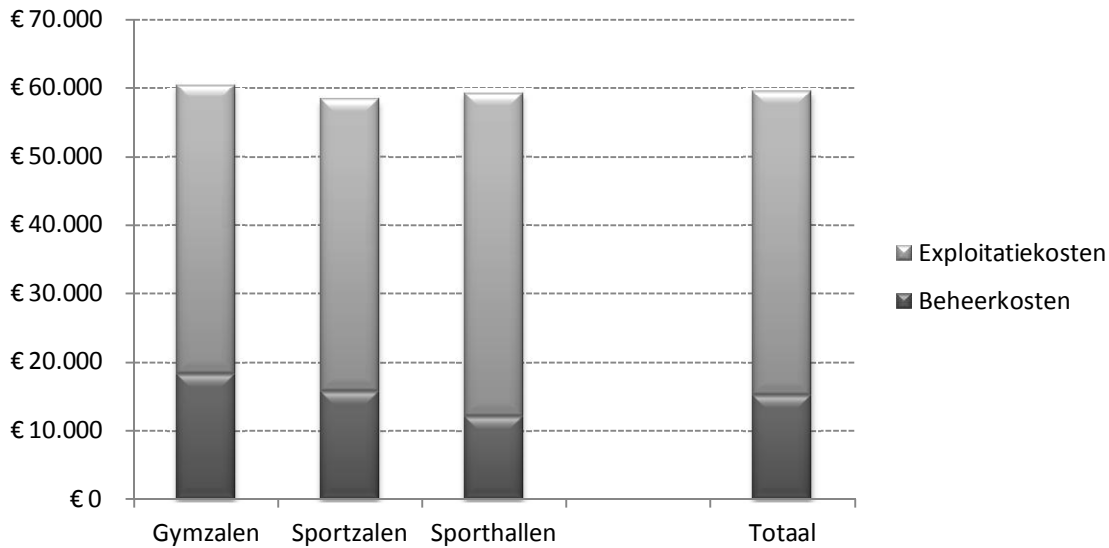
Per type accommodatie lopen de kosten per locatie sterk uiteen. Sporthallen drukken per stuk voor gemiddeld meer dan twee ton op de begroting, terwijl gymzalen dat per stuk een half ton doen (figuur 4.1).

Figuur 4.1 Opbouw gemeentelijke accommodatiekosten per locatie per jaar

Om een 'eerlijke' vergelijking te kunnen maken staat in figuur 4.2 beschreven wat de gemeentelijke kosten per vak zijn. Als gevolg van de herberekening op basis van deze parameter valt op dat de kostenverschillen tussen de accommodatietypen verdwijnen. Per vak ligt dit voor sporthallen, sportzalen en gymzalen ongeveer op zestigduizend euro. De beheerkosten per accommodatie nemen af naarmate schaal van de faciliteit groter wordt.

Figuur 4.2 Opbouw gemeentelijke accommodatiekosten per vak per jaar

De totale gemeentelijke kosten voor de binnensportaccommodaties zijn in Heerlen vergelijkbaar met de totale kosten in Maastricht (tabel 4.2). Omgerekend naar kosten per inwoner, houdt dit in dat er in Heerlen relatief aanzienlijk hogere kosten zijn. Deze kosten per inwoner zijn te vergelijken met de gemaakte kosten in Noord-Brabant.

Tabel 4.2 overzicht totale accommodatiekosten binnensport naar gemeente per inwoner

	Totaal	Per inwoner
Noord-Brabant (gemiddelde) 2010	€ 3.205.000	€ 17,67
Maastricht 2011	€ 1.426.000	€ 11,78
Heerlen 2011	€ 1.546.558	€ 17,37

4.3 Subsidies

Er zijn twee verschillende subsidievormen voor sportverenigingen beschikbaar in Heerlen. Deze zijn oorspronkelijk ontworpen om beleidsmatig te kunnen sturen op ontwikkelingen in het Heerlens sportlandschap die de gemeente Heerlen belangrijk vindt.

Subsidieoverzicht gemeente Heerlen

1. Waarderingsubsidie
2. Doelsubsidie
 - Investeringsubsidie
 - Evenementensubsidie
 - Overige doelsubsidies

Deze subsidies worden niet evenredig over alle verenigingen verdeeld en gaan bovendien niet altijd op. Toch kijken we in de analyse naar het totaal van de jaarlijks beschikbare subsidies. Het argument hiervoor is dat het bedrag wel op zou kunnen gaan en daarom als zodanig op de begroting staat bij veel gemeenten.

Het totale beschikbare bedrag voor het gehele sportverenigingsleven in Heerlen is in 2011 bijna twee ton (€ 188.299 euro; tabel 4.3). Bijna de helft van de beschikbare subsidies voor sportverenigingen ging in 2011 naar binnensportverenigingen die gebruikmaakten van gymzalen, sportzalen of sporthallen. Hier worden ook de subsidies aan verenigingen in meegenomen die gebruikmaken van andere binnensportaccommodaties, zoals onderwijs- of sportspecifieke binnensportaccommodaties. In totaal is dit ruim vijfentachtigduizend euro. Het grootste gedeelte van dit bedrag is de waarderingssubsidie. Ten opzichte van de buitensport is er voor de binnensportverenigingen relatief veel subsidie beschikbaar voor naschoolse sporten (80%).

Tabel 4.3 Subsidie uitbetaald 2011 aan sportverenigingen

Subsidie	Binnensport (gymzalen, sportzalen, sporthallen)	Totaal	Percentage naar binnensport
Waarderingssubsidie	€ 44.470	€ 123.586	36%
Doelsubsidie	€ 20.663	€ 26.716	77%
Investeringsubsidie	€ 0	€ 8.143	0%
Evenementensubsidie	€ 7.500	€ 13.500	56%
Sportstimulering naschoolse sporten	€ 12.634	€ 15.884	80%
Sportstimulering 35+	€ 400	€ 400	100%
Totaal	€ 85.667	€ 188.299	45%

Het totale subsidiebudget (dus ook buitensport) is vergelijkbaar met de gemeente Maastricht en aanzienlijk lager dan het gemiddelde van drie Brabantse gemeenten (tabel 4.4). Omgerekend naar inwonertal is er in Heerlen echter relatief veel subsidie beschikbaar: € 2,12.

Tabel 4.4 Totale beschikbare subsidie naar gemeenten, absoluut

Doelgroepensubsidie	Totaal	Per inwoner
Noord-Brabant* (gemiddelde) 2010	€ 281.017	€ 1,69
Maastricht 2011	€ 183.639	€ 1,53
Heerlen 2011	€ 188.299	€ 2,12

* Exclusief de gemeente Eindhoven. In deze gemeente zijn geen doelgroepensubsidies beschikbaar.

4.4 Opbrengsten

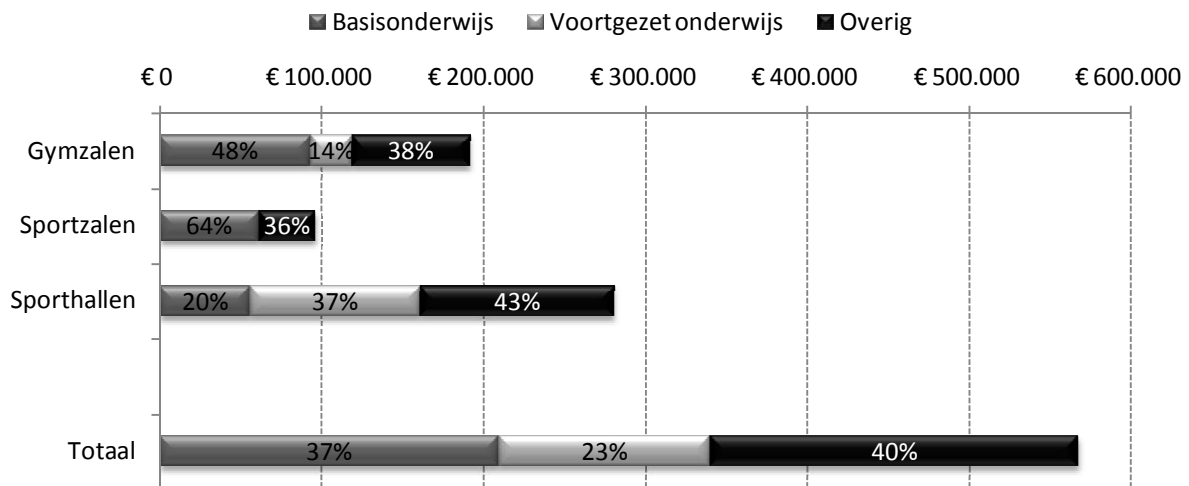
De opbrengsten uit verhuur zijn voor de gemeente Heerlen in het jaar 2011 ruim een half miljoen euro (tabel 4.5). Gemiddeld brengt een vak ruim twintigduizend euro op. In sporthallen liggen deze opbrengsten ongeveer vijfduizend euro per jaar hoger.

Tabel 4.5 Opbrengsten binnensportaccommodaties in euro's

	Totaal	Gemiddeld (per vak)
Gymzalen	€ 191.258	€ 19.126
Sportzalen	€ 95.594	€ 19.119
Sporthallen	€ 280.353	€ 25.487
Totaal	€ 567.206	€ 21.816

De opbouw van opbrengsten uit verhuur verschilt sterk per accommodatie. Deze opbouw staat beschreven in figuur 4.3. Zestig procent van de totale opbrengsten zijn uit verhuur aan onderwijs. Relatief weinig opbrengsten zijn afkomstig uit voortgezet onderwijs (23%). Het basisonderwijs huurt voornamelijk gymzalen terwijl het voortgezet onderwijs voornamelijk sporthallen huurt.

Figuur 4.3 Opbouw opbrengsten uit verhuur binnensportaccommodaties

De totale opbrengsten uit exploitatie zijn in Heerlen iets meer dan een half miljoen euro. Per inwoner is dit ruim zes euro. Deze opbrengsten per inwoner zijn vergelijkbaar met Maastricht (tabel 4.6).

Tabel 4.6 Opbrengsten vanuit exploitatie binnensportaccommodaties

	Totaal	Per inwoner
Noord-Brabant (gemiddelde) 2010	€ 2.097.000	€ 11,60
Maastricht 2011	€ 749.000	€ 6,19
Heerlen 2011	€ 567.206	€ 6,37

4.5 Dekkingspercentages

Een derde van de kosten die de gemeente Heerlen maakt voor het in stand houden van de gemeentelijke binnensportaccommodaties verdient zij terug door verhuur aan verenigingen, onderwijs en overige partijen (tabel 4.7). Dit percentage (37%) noemen we in het vervolg van deze rapportage ‘dekkingspercentage’. De opbrengsten uit verhuur van de sporthallen dekken de gemaakte kosten iets beter (43%).

De gemeente Heerlen legt jaarlijks ongeveer één miljoen euro bij om het totale aanbod aan binnensportaccommodaties in stand te houden.

Tabel 4.7 Dekkingpercentage binnensport

	Kosten	Opbrengsten	Dekkingspercentage
Gymzalen	€ 604.550	€ 191.258	32%
Sportzalen	€ 291.173	€ 95.594	33%
Sporthallen	€ 650.835	€ 280.353	43%
Totaal	€ 1.546.558	€ 567.206	37%

Het dekkingspercentage van de binnensport is in Heerlen in het perspectief van onderzoek in vergelijkbare gemeenten laag (tabel 4.8). In Maastricht wordt ongeveer de helft van de kosten gedekt door verhuur en in Noord-Brabant gemiddeld twee derde. In Heerlen is de dekking slechts 37 procent.

Tabel 4.8 Dekkingpercentage binnensport, naar gemeente

	Dekkingspercentage
Noord-Brabant (gemiddelde)	65%
Maastricht	53%
Heerlen	37%

Het dekkingspercentage van 37 procent in de gemeente Heerlen houdt in dat de gemeente per inwoner elf euro moet bijleggen om het aanbod van binnensportaccommodaties in stand te houden (tabel 4.9). Dit bedrag duiden we in het vervolg van deze rapportage aan als ‘indirecte subsidie’. In Maastricht en de Brabantse gemeenten is deze indirecte subsidie per inwoner bijna de helft per inwoner.

Tabel 4.9 Indirecte subsidie per inwoner, naar gemeente

	Kosten	Opbrengsten	Verschil
Noord-Brabant (gemiddelde)	€ 17,67	€ 11,60	- € 6,07
Maastricht	€ 11,78	€ 6,19	- € 5,59
Heerlen	€ 17,37	€ 6,37	- € 11,00

De achtergrond van deze verschillen wordt beschreven in hoofdstuk 5.

5. Kengetallen binnensportbeleid Heerlen – samenvatting

Welke kengetallen zijn beschikbaar op basis van bestaande gegevens?

Op basis van secundaire analyse zijn de volgende kengetallen beschikbaar voor de gemeente Heerlen:

- Sportvloer
- Bezettingsgraden
- Tarieven binnensport
- Directe subsidie
- Totale kosten
- Totale opbrengsten
- Dekkingspercentage
- Indirecte subsidie binnensport

Deze kengetallen zijn met dezelfde methodiek tot stand gekomen als in gemeenten waar eerder vergelijkbaar onderzoek is verricht. De gehanteerde standaarden zijn overgenomen uit deze onderzoeken om de vergelijkbaarheid te waarborgen.

Hoe scoort Heerlen, in relatie tot andere gemeenten, op deze kengetallen?

Per inwoner is er ruim negenhonderd vierkante meter sportvloer per tienduizend inwoners. Dat is honderd vierkante meter minder dan in Maastricht en een vergelijkbaar oppervlak met de Brabantse gemeenten. Op basis van de draagvlakcijfers van sporthallen is er in 2012 nog een tekort van één sporthal te noteren. In de toekomst zal er volgens de prognoses, mede door de oplevering van een extra sporthal, geen sprake meer zijn van een tekort aan gemeentelijke sporthallen.

De binnensportaccommodaties in Heerlen zijn bijna de helft van de verhuurbare tijd in gebruik (47%). Dat is een gebruikelijk percentage in Brabant (52%) en hoger dan in Maastricht (39%). Het tarief dat huurders betalen om gebruik te maken van deze binnensportaccommodaties is in alle gevallen lager dan in vergelijkbare gemeenten.

Met een gemiddelde bezetting en een laag tarief is de logische gevolgtrekking dat de opbrengsten uit verhuur in Heerlen benedengemiddeld zijn ten opzichte van Brabantse gemeenten, maar vergelijkbaar met de gemeente Maastricht.

De absolute kosten voor beheer en exploitatie van binnensportaccommodaties zijn in Heerlen iets hoger dan in Maastricht. Gecorrigeerd voor het aantal inwoners wordt het verschil nog groter. De kosten komen daarmee per persoon op het Brabantse gemiddelde uit. De gemeente Maastricht maakt ruim zes euro minder kosten per inwoner.

Het percentage van de gemaakte kosten dat gedekt wordt door opbrengsten uit verhuur is in Heerlen laag. Voor alle binnensportaccommodaties is dit slechts 37 procent. Dat is in Maastricht 53 procent en in de Brabantse gemeenten gemiddeld 65 procent.

Het dekkingspercentage van 37 procent houdt in dat gemeente Heerlen in 2011 bijna één miljoen euro moest bijleggen om het aanbod van binnensportaccommodaties in stand te houden. Wanneer hierbij ook de uitbetaalde subsidies aan de binnensport worden opgeteld dan komt dit bedrag boven de één miljoen euro uit. Dit is omgerekend € 13,12 euro per persoon in de hele gemeente. In Maastricht en Brabant is dit respectievelijk € 7,12 en € 7,76 (tabel 5.1).

Conclusies kengetallen sportbeleid Heerlen:

- Binnensportruimte: *gemiddeld*
- Bezetting: *gemiddeld*
- Tarief: *laag*

- Totale opbrengsten: *gemiddeld tot laag*
- Kosten: *gemiddeld tot hoog*
- Directe subsidie: *hoog*

- Dekkingspercentage: *laag*
- Indirecte subsidie binnensport: *hoog*

Het relatief lage dekkingspercentage in Heerlen is niet zozeer ontstaan uit extreem hoge kosten of extreem lage opbrengsten uit verhuur. Ter vergelijking: in Brabant zorgen de relatief hoge opbrengsten voor een hoge dekkingsgraad en in Maastricht zijn het juist de relatief lage exploitatiekosten die zorgen voor een dekkingspercentage dat boven de vijftig procent uitkomt.

Tabel 5.1 Kengetallen sportbeleid Heerlen 2012

	Heerlen	Maastricht	Noord-Brabant*
Sportvloer			
Totaal	8.525	12.182	16.277
per inwoner	958	1.007	911
Bezettingsgraden	47%	39%	52%
Tarieven binnensport **			
Sporthal	€ 28,61	€ 41,85	€ 45,09
Sportzaal	€ 8,07	€ 13,05	*
Gymzaal	€ 6,95	€ 9,90	€ 14,10
Directe subsidie sportvereniging	€ 188.299	€ 184.639	€ 281.017
per inwoner	€ 2,12	€ 1,53	€ 1,69
Totale kosten	€ 1.546.558	€ 1.426.000	€ 3.205.000
per inwoner	€ 17,37	€ 11,78	€ 17,67
Totale opbrengsten	€ 567.206	€ 749.000	€ 2.097.000
per inwoner	€ 6,37	€ 6,19	€ 11,60
Dekkingspercentage	37%	53%	65%
Indirecte subsidie			
Totaal	-€ 979.352	-€ 677.000	-€ 1.108.000
per inwoner	-€ 11,00	-€ 5,59	-€ 6,07
per inwoner (directe + indirecte subsidie)	-€ 13,12	-€ 7,12	-€ 7,76

* Gemiddelde van vier Brabantse steden: Breda, Eindhoven, 's-Hertogenbosch en Tilburg.

** Tarief voor aangesloten verenigingen op basis van seizoenscontract.

Welke kengetallen zijn nodig en/of wenselijk voor het monitoren van lokaal sportbeleid, en in het bijzonder het sportbeleid van de gemeente Heerlen?

Voorliggend rapport geeft op basis van de huidige kengetallen een analyse van het gemeentelijke binnensportbeleid. Deze kengetallen zijn gebaseerd op door de gemeente Heerlen aangeleverde gegevens.

De gegevens over de accommodaties zijn relatief eenvoudig te achterhalen. Op een centrale plek worden de kosten en opbrengsten gedocumenteerd. Dit gebeurt in een uitgebreide uitsplitsing en voor iedere verhuureenheid. Dit maakt het geheel transparant en bruikbaar. Dit geldt eveneens voor de huuroverzichten. Per type gebruiker is per vak inzichtelijk hoeveel uur deze is gehuurd in het afgelopen jaar. Deze informatie toegankelijk en actueel houden blijft een constant aandachtspunt.

Hoewel geen onderdeel in deze rapportage, is het aan te bevelen om voor binnen- en buitensport dezelfde tariefstructuur te hanteren. Hierbij valt te denken aan differentiëring naar gebruiker, ruimte en frequentie.

De tarievenoverzichten zijn minder transparant voor de buitenstaander. Grondslagen voor de verenigingstarieven ontbreken. Daarbij lijkt de differentiëring voor het onderwijs geen relatie te hebben met de overige gemeentelijke tarieven. Het inzichtelijk maken van grondslagen voor tarieven van verenigingen, onderwijsinstellingen en derden maakt het tarievenbeleid zowel intern als extern sterker.

6. Rekenvoorbeeld – virtuele volleybalvereniging

De eigenschappen van de virtuele volleybalvereniging zijn hieronder beschreven.

- De vereniging kent 100 leden van wie 40 jeugdleden⁵ en 15 vrijwilligers;
- De vereniging huurt 10 uur in de week een volledige sporthal (3 speelvelden) voor een heel seizoen (39 weken)⁶;
- De vereniging gebruikt alle bijbehorende kleedkamers en maakt deze zelf schoon;
- De vereniging draagt zelf zorg voor ballen, netten en andere materialen;
- De vereniging verhuurt de hal niet aan derden;
- De vereniging huurt geen toeschouweraccommodaties.

Op basis van genoemde eigenschappen van de virtuele volleybalvereniging komen de totale huurlasten neer op bijna negenduizend euro. Dit is aanzienlijk minder dan de gemiddelde huursom in de Brabantse gemeenten en Maastricht. Dit scheelt zes- tot zevenduizend euro in totaal. Daarbij geldt dat er ook een aanzienlijke subsidiesom⁷ beschikbaar is voor de vereniging.

Tabel 6.1 Kostenberekening huisvesting virtuele volleybalvereniging

	Noord-Brabant	Maastricht	Heerlen
Kosten			
Kale huur	€ 14.848	€ 15.210	€ 8.972
Facilitaire kosten	-	Voor rekening gemeente	In huursom
Subsidie	€ 613	-	€ 2.800
Uitgaven per lid	€ 142,35	€ 152,10	€ 61,72

Als gevolg van het lage tarief, waarbij de facilitaire kosten inbegrepen zijn, en de ruim beschikbare subsidie betaalt een volleybalvereniging in Heerlen relatief weinig voor huisvesting (€ 61,72). Dit is minder dan de helft van de uitgaven per lid in vergelijkbare gemeenten.

⁵ Gebaseerd op NOC*NSF cijfers 2009.

⁶ Gemeentelijke inschatting.

⁷ **Virtuele subsidieaanvraag:**

De vereniging kan voor jeugdleden 25 procent van de contributie terugkrijgen. Bij een gemiddelde contributie van € 200 euro en veertig jeugdleden is dit: € 2000 euro (€ 200,- x 0,25 x 40).

Daarbij vraagt de vereniging ook tweemaal het traject à € 400 per jaar voor sportaanbod 35+. Dit is: € 800 euro (€ 400 x 2).

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl